

ביאורים

יש כל מיני אנטישמיות בעולם. ישנם מוצהרים אשר פועלים ללא הרף נגד עם ישראל. הם מזיקים ושליליים מחד, אך מאידך אנו יודעים מול מי אנחנו עומדים ויודעים שצריך להתגונן.

האנטישמיות הכי מסוכנת היא זו שמגיעה מאלו שבכלל לא אומרים שהם שונאים אותנו. הם מתעטפים באצטלא של סיבות כאלו ואחרות כדי לגרום לנו לעשות דברים שמזיקים לנו. זו אנטישמיות מתוחכמת שאפשר בקלות ליפול בפח שהיא טומנת. אפשר להאמין לאותם מתחסדים אשר בטענותיהם זורעים ספק ומחלוקת בתוכנו.

זו הייתה האנטישמיות של פרעה. הוא לא אומר בגלוי שהוא שונא יהודים חלילה. הוא בסך-הכל מכביד את העבודה כי המשק הלאומי בקריסה, וצריך לבנות פירמידות למען התרבות המצרית ושימור ההיסטוריה המפוארת של פרעוני מצרים. ובכלל, אם תעבדו תרוויחו יותר כסף ותקבלו שוויון זכויות כאן, במצרים. שום מילה על שנאה. ודאי שרבים מעם ישראל נפלו בפח. הרוב השקט המשיך לעבוד ולא חשב על יום המחר, החלק שרצה להתמרד הוסה מיד על ידי אלו שלא רצו להכעיס את השליט הפרעוני, וכך עצתו של אותו רשע התממשה. ברוך ה' ששלח את משה עבדו להוציא את ישראל ממעגל הקסמים המצרי.

וכפרעה הרשע כך היצר הרע. יש כל מיני פיתויים של היצר הרע: לא לקיים מצוות, לעבור עברות, להתחבר לחברים שליליים. אבל הפיתוי הכי מתוחכם שלו הוא הכבדת העבודה. לשקוע ללא הרף בעשייה. עוד משימות עוד מטלות. זה הרי מאוד חשוב. להרוויח עוד כסף, עוד פרנסה הביתה, עוד עבודה, עוד מבחן. והעיקר לשכוח מהעיקר. לשכוח לשים לב לדברים החשובים באמת בחיים, לרמת דבקותנו בה'.

שימו לב, זו עצת היצר, והעצה המתוחכמת ביותר. אז חשוב לפקוח עיניים וכן להתפלל לאזור ישראל בגבורה שיעזור לנו להתעורר וכן שיסייע לנו לאחר מכן להתגבר.

הרחבות

• מהו היצר הרע

כן היא עצת היצר רע ממש על בני האדם, כי איש מלחמה הוא ומלמד בערמימות. רבי ישראל מסלאנט, מביא שתי שיטות ביחס לשאלה מהו היצר הרע: "השיטה אחת, היא השיטה הנוודעת, כי יצר הרע הוא כוח הטומאה באדם המובילו לפשעים, ויצר הטוב הוא כוח הקדושה באדם המובילו לטוב, היא שיטת רוב המחברים הגדולים. והשיטה השניה היא, שיצר הרע הוא כוח תאוות האדם, המשקפת אל כל הערב לשעתו (החפצה בכל הנאה זמנית)" [איגרת המוסר].

הרב קוק מבאר ששתי תפיסות אלו הן שני תפקידים של היצר הרע, כנגדם אנו מתפללים בעת הנחת תפילין: "שלא יפתנו, ולא יתגרה בנו יצר הרע" הפיתוי של היצר הרע הוא להטות את הלב להתאוות לחומריות, וההתגרות של היצר הרע משמעותה להתנגד להשפעת הקדושה ולגרום שלא תרומם ותקדש את האדם [עולת ראייה א, עמ' כח-כט].

• בעזרת ה'

אין בכחו לנצל, אלויל הקדוש ברוך הוא עוזרו. המהר"ל מבאר שהעזרה האלוהית היא בכך שעל ידי לימוד התורה יכול אדם להינצל מהחטא: "שעל ידי התורה מסולק מן האדם היצר הרע שהוא פחיתות האדם, וכאשר מסולק מן האדם הפחיתות הוה שהוא היצר הרע, אז נשאר האדם במדרגת המלאך לגמרי כאשר מסולק מאתו יצר הרע" [נתיבות עולם, נתיב כוח היצר א].

ואולם הנה זאת באמת אחת מתחבולות היצר הרע וערמתו, להכביד עבודתו בתמידות על לבות בני האדם עד שלא ישאר להם רוח להתבונן ולהסתפל באיזה דרך הם הולכים. כי יודע הוא שאלויל היו שמים לבם כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד היו מתחילים לינחם ממעשיהם והיתה החרטה הולכת ומתגברת בהם עד שהיו עוזבים החטא לגמרי. והרי זה מעין עצת פרעה הרשע שאמר (שמות ה, ט), "תכבד העבדה על האנשים וגו', שהיה מתכונן שלא להניח להם רוח כלל לבלתי יתנו לב או ישימו עצה נגדו, אלא היה משיגל להפריע לבם מקל התבוננות בכל התמדת העבודה הבלתי מפקקת. כן היא עצת היצר הרע ממש על בני האדם, כי איש מלחמה הוא ומלמד בערמימות, ואי אפשר לימלט ממנו אלא בחכמה רבה והשקפה גדולה.

הוא מה שהנביא צווח ואומר (חגי א, ה), "שימו לבבכם על דרכיכם". ושלמה אמר בחכמתו (משלי ו, ד-ה), "אל תתן שנה לעיניך ותנומה לעפעפיך הנצל כצבי מיד" וגו', וחקמינו זכרונם לברכה אמרו (מועד קטן ה ע"א), "כל השם ארוחותיו בעולם הזה, זוכה ורואה בישועתו של הקדוש-ברוך-הוא".

ופשוט הוא שאפלו אם פקח האדם על עצמו, אין בכחו לנצל, אלויל הקדוש-ברוך-הוא עוזרו (קדושין ל ע"ב), כי היצר הרע תקיף מאד, וכמאמר הפתוב (תהלים לו, לב-לג), "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו" וגו', אף אם האדם מפקח על עצמו, אז הקדוש-ברוך-הוא עוזרו ונצול מן היצר הרע. אבל אם אינו מפקח הוא על עצמו ודאי שהקדוש-ברוך-הוא לא יפקח עליו, כי אם הוא אינו חס, מי יחוס עליו? והוא פענן מה שאמרו זכרונם לברכה (ברכות לג ע"א), "כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו". והוא מה שאמרו (אבות א, ט), "אם אין אני לי מי לי".

